

ПРАКТИЧНА РОБОТА 4

Аналіз спеціальних сфер застосування екологічного аудиту

Мета роботи: ознайомитися з різними сферами застосування екологічного аудиту на підприємстві, розглянути приватизаційний, інвестиційний, енергетичний та комплексний експрес-аудит.

Теоретичні відомості

На підприємстві можна проводити приватизаційний, інвестиційний, енергетичний та комплексний експрес-аудит.

Екоаудит у процесі приватизації може проводитись у двох напрямках: перший пов'язаний з визначенням цінності місцевості, на якій розташований об'єкт приватизації (екоаудит місцевості), другий — з визначенням екологічної безпеки самого об'єкта (екоаудит підприємства). Екологічна цінність місцевості визначається сукупністю функцій щодо відтворення природних ресурсів і асиміляції забруднювальних речовин або інших наслідків техногенного впливу. Ступінь екологічної безпеки самого підприємства, що приватизується, залежить від фактичних масштабів сукупного його шкідливого впливу на навколишнє середовище. Для еколого-економічного оцінювання такого сукупного впливу треба проводити комплексний екологічний аудит виробничих площ, відходів, систем екоменеджменту. Його можуть здійснювати тільки спеціалізовані фірми екологічного аудиту та інжинірингу з висококваліфікованим персоналом, які мають відповідні ліцензії.

Проведення енергетичного аудиту — не перший крок керівника підприємства, який прийняв рішення про скорочення енергетичних витрат, тобто рішення про підвищення конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості підприємства.

Комплексний експрес-аудит підприємств, що модернізуються зорієнтований на проведення некапіталомістких заходів щодо екологічної модернізації виробництва на основі рекомендацій комплексної експрес-оцінки екоменеджменту підприємства, екологічного стану промислової ділянки підприємства і прилеглої території, виробничих і технологічних систем, очисних споруд. Відповідно і некапіталомісткі заходи мають комплексний характер (управлінські, технологічні, господарські, фінансові).

Завдання:

1. Розглянути спеціальні сфери застосування екологічного аудиту на підприємстві.
2. Заповнити таблицю

Види екоаудиту	Передумови	Результат
Приватизаційний		

ПРАКТИЧНА РОБОТА 5

Вивчення значення екологічного аудиту на екологічному ринку. Екологічний аудит у системі ціноутворення.

Мета роботи: ознайомитися зі значення екологічного аудиту на екологічному ринку.

Теоретичні відомості

Екоаудит здійснюється на звернення замовника, тобто товаровиробника, до екоаудиторської фірми з метою надання кваліфікованої комплексної (правової, екологічної, технологічної, маркетингової, інжинірингової) або спеціалізованої допомоги у вирішенні інвестиційних, ринкових та природоохоронних проблем на договірній основі. В договорі (контракті) визначаються цілі екоаудиту. Вони можуть бути різними, залежно від того, які проблеми виникли у замовника з постачальниками, технологічним та екологічним станом виробництва, з державними інспекційними органами, з інвесторами, суміжниками і загалом з розвитком підприємства і конкурентоспроможністю його продукції.

Екоаудит може бути проведений як у складі комплексу заходів щодо фінансового оздоровлення підприємства, так і самостійно. Проте в будь-якому випадку його висновки й рекомендації мають конфіденційний характер, що вже само по собі свідчить про захист інтересів товаровиробника. Захист від самого себе або від усіх інших у ринковому середовищі означає, що керівник підприємства вичерпав свої власні можливості управлінської компетенції і, зрозумівши це, запросив незалежних екоаудиторів. Висновки у цьому випадку можуть бути не зовсім приємними для управлінського персоналу. Однак цей погляд зі сторони буде для розумного й далекоглядного керівника своєчасним і зрозумілим. Головне ж полягає в тому, що екоаудит зробить об'єктивний конфіденційний діагноз і дасть кваліфіковані рецепти або рекомендації для лікування.

Завдання:

1. Дати визначення поняття «екологічний ринок», «екологічна продукція», «екологічна ціна».
2. Обґрунтуйте вигоду проведення екоаудиту для товаровиробника.
3. Заповнити таблицю.

Наведіть значення екоаудиту у формуванні ціни	Фактори, що впливають на ціну	Заходи щодо екологічного оздоровлення

ПРАКТИЧНА РОБОТА 6

Визначення методологічної основи і структурних складових екологічного аудиту.

Мета роботи: ознайомитися з основними складовими екологічного аудиту і методикою його проведення.

Теоретичні відомості

Передумовою для проведення екологічного аудиту є укладення договору між замовником та виконавцем (аудитором).

Структурними складовими екологічного аудиту є: *цілі і типи екоаудиту; об'єкти і суб'єкти екоаудиту з відповідними вимогами; критерії і докази екоаудиту; аудиторські висновки і рекомендації; звіт про аудит; аудиторські послуги.*

Екологічний аудит проводять у послідовності:

1. Підготовка до здійснення екологічного аудиту під час якої визначаються з обов'язками виконавця аудиту і керівника аудиторської групи.
2. Проведення екологічного аудиту на об'єкті: вступна нарада, збір та перевірка інформації, обстеження об'єкту, відбір проб та проведення лабораторних досліджень, підготовка звіту за результатами аудиту, заключна нарада.

Завдання:

1. Використовуючи зразки документів, що наведені у додатках Методичних рекомендації щодо підготовки, здійснення та оформлення звіту про екологічний аудит оформити договір, технічне завдання та календарний план (здати окремо як індивідуальне завдання).

2. Перелічіть, які послуги здійснює екоаудитор.

3. Після прибуття на об'єкт екологічний аудитор проводить натурне обстеження об'єкту (території розташування об'єкту, виробничих приміщень та інших будівель) з метою збирання і об'єктивного оцінювання доказів для встановлення відповідності визначених видів діяльності, заходів, умов, системи управління навколишнім природним середовищем та інформації з цих питань критеріям екологічного аудиту. З цією метою екологічний аудитор повинен:

1. Ідентифікувати видимі (зовнішні) прояви забруднення навколишнього природного середовища (ґрунтів, поверхневих вод, рослинного покриву) та ймовірні джерела забруднення;
2. *Необхідно продовжити перелік.*

ПРАКТИЧНА РОБОТА 7

Аналіз висновків та рекомендацій за результатами екологічного аудиту ЮУ АЕС..

Мета роботи: ознайомитися з висновками проведеного екологічного аудиту ЮУ АЕС.

Теоретичні відомості

На підставі отриманих у процесі екологічного аудиту матеріалів та доказів оформляється звіт про проведення екологічного аудиту з висновком щодо виявлених невідповідностей екологічних характеристик об'єкту екологічного аудиту до вимог законодавчих та нормативно-правових актів, який засвідчується підписом та печаткою екологічного аудитора.

При необхідності надаються рекомендації щодо заходів, які необхідно вжити для усунення виявлених у процесі проведення аудиту невідповідностей, та включити їх до звіту про екологічний аудит.

Завдання:

1. Проаналізуйте звіт екологічного аудиту ЮУ АЕС.
2. Спів ставте його зміст зі зразком змісту звіту, що наведений у Методичних рекомендації щодо підготовки, здійснення та оформлення звіту про екологічний аудит. Обґрунтуйте чи достатньо висвітлені основні пункти звіту.
3. Наведіть наведені у звіті екологічного аудиту ЮУ АЕС рекомендації та обґрунтуйте їх доцільність.

ПРАКТИЧНА РОБОТА 8

Аудит мінімізації відходів виробництва.

Мета роботи: ознайомитися з основними етапами проведення аудиту мінімізації відходів виробництва.

Теоретичні відомості

Метою аудиту мінімізації відходів виробництва є визначення можливих варіантів зменшення маси відходів і розроблення рекомендацій щодо вибору найефективнішого з них. Для досягнення мети слід вирішити такі завдання:

- розробити блок-схеми послідовності технологічних операцій;
- визначити, на яких ланках технологічного процесу утворюються відходи;
- проранжувати джерела відходів за ступенем їх небезпечності;
- визначити і проранжувати варіанти зменшення маси відходів;
- розробити програму заходів щодо зменшення маси відходів.

Процес аудиту мінімізації відходів складається з трьох стадій: передаудитна, стадія аудиту та післяаудитна.

Завдання:

1. Розкрийте основний зміст стадій аудиту мінімізації відходів.

Назва стадії	Зміст

2. Проаналізуйте поводження з відходами на ЮУ АЕС користуючись звітом екологічного аудиту. Зроби висновки про недоліки та переваги.

3. Наведіть відходи, що утворюються на підприємстві Кроноспам, дайте рекомендації, щодо їхнього подальшого використання. Для виконання завдання можна скористатися статтею: Використання енергетичного потенціалу деревини: еколого-економічний вимір, Lyudmyla Maksymiv, V. Klymovych, Lyudmyla Zahvoyska DOI: [10.15421/411633](https://doi.org/10.15421/411633)

ПРАКТИЧНА РОБОТА 9

Екологічні експрес-оцінювання та оцінювання екологічного стану промділянки (місцевості).

Мета роботи: ознайомитися з особливостями проведення екологічних експрес-оцінювань та оцінки стану промділянки.

Теоретичні відомості

Екологічне експрес-оцінювання — це спрощений екологічний аудит, який можна здійснювати як за регламентом приватизаційного процесу, так і на вимоги інвесторів (експрес-оцінювання інвестиційних ризиків). Екологічне експрес-оцінювання може бути також комплексним у складі галузевої програми модернізації виробництва.

Оцінювання екологічного стану промділянки (місцевості) може бути як у складі екологічного обстеження майна підприємств, що приватизуються, так і обстеження нерухомості під час купівлі-продажу. Згідно із законодавством країн з ринковою економікою, власник земельної ділянки несе повну юридичну відповідальність, у тому числі й фінансову, за вплив на довкілля, який може бути зумовлений забрудненим станом цієї ділянки або виробничою діяльністю в її межах. Тому цей власник зацікавлений в одержанні об'єктивної інформації про такий вплив, оскільки без неї він не матиме правильного уявлення про реальну вартість земельної ділянки та споруд на ній.

В оцінюванні екологічного стану території, на якій розміщене підприємство, зацікавлений не тільки власник підприємства, але і його потенційні покупці або інвестори.

Мета оцінювання екологічного стану ділянки (Environmental Site Assessment) полягає у більш повному й достовірному визначенні існуючого і потенційного рівня її забрудненості та відповідальності за неї, а також можливих шляхів оздоровлення території підприємства.

Завдання:

1. За яких умов доцільно проводити екологічне експрес-оцінювання.
2. Розгляньте особливості проведення оцінки екологічного стану промділянки (місцевості).
3. Які етапи виділяють при оцінюванні екологічного стану промділянки.
4. Методи і технології екологічного оздоровлення.

ПРАКТИЧНА РОБОТА 10

Інформаційне забезпечення екологічного аудиту.

Мета роботи: ознайомитися з видами інформації, що використовується при проведенні екологічного аудиту.

Теоретичні відомості

Щодо інформаційного забезпечення України, то відносини у сфері екологічного аудиту регулюються такими основними законами та нормативними документами: Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» (де стаття 49 підтверджує законність проведення процедури екологічного аудиту); «Основи законодавства України про охорону здоров'я»; «Лісовий кодекс України»; «Водний кодекс України»; «Земельний кодекс України»; Кодекс України «Про надра»; Закон України «Про охорону атмосферного повітря»; Закон України «Про тваринний світ»; Закон України «Про екологічну експертизу».

Крім того, при екологічному аудиті використовуються законодавчі акти України, що безпосередньо не відносяться до документів природоохоронного блоку. До них відносяться наступні законодавчі документи: Цивільний кодекс України; Закон України «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру»; Закон України «Про інформацію»; Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку»; Закон України «Про меліорацію земель»; Закон України «Про охорону праці»; Закон України «Про транспорт»; Закон України «Про інвестиційну діяльність»; Закон України «Про плату за землю». Ці та інші закони використовуються в процедурі

екологічного аудиту для регулювання окремих теоретичних, практичних, методичних засад екологічного аудиту. Натепер актуальним є використання Закону України «Про інвестиційну діяльність», так як в багатьох випадках процедура екологічного аудиту виконується для з'ясування реальної методології щодо територій, сільськогосподарського виробництва, агропромислового комплексу, меліорованих земель і інших об'єктів.

При проведенні ЕА важливу роль відіграють нормативи якості навколишнього природного середовища, які можна розділити на три групи:

а) санітарно-гігієнічні (гранично допустимі концентрації шкідливих речовин (ГДК) — хімічних, біологічних, фізичних дій). Мета їх: визначення показників щодо здоров'я людини.

б) екологічні нормативи (нормативи викидів, скидів шкідливих речовин (ГДВ, ГДС). Такі нормативи встановлюють вимоги до джерел забруднення або шкідливої дії. Сюди також відносяться технологічні, будівельні, містобудівні правила, що містять екологічні вимоги охорони навколишнього середовища;

в) до третьої групи нормативів входять так звані допоміжні нормативи. Окрім нормативів якості навколишнього середовища діють також гранично допустимі норми навантаження на природне середовище (ГДН) — розміри антропогенної дії на природні ресурси або природні комплекси, що не приводять до порушення екологічних функцій природного середовища.

Джерелом інформації є також засоби екологічного контролю підприємства, системи екологічного моніторингу, комплект нормативно-правових документів з лімітів забруднення НПС: щоквартальні довідки статистичної звітності форми 2ТП-повітря; дозвіл на водокористування; дозвіл на землекористування; документи з сертифікації і ліцензування виробничої діяльності; гранично допустимі концентрації шкідливих речовин техногенного забруднення; екологічний паспорт промислового підприємства і ін.

Завдання:

1. Наведіть перелік документів, на які необхідно опиратися при проведенні екологічного аудиту сільськогосподарської ділянки.

2. Обґрунтуйте доцільність використання ГІС-технологій.